

מאוצרות הפרשה

הוא זקוק לנס שלא כדרך הטבע. אבל ראיתי שאתם עדיין סומכים עלי... היה ברור לי שכל זמן שאתם סומכים עלי – דרך ההצלה היא בדרך הטבע – ובדרך הטבע אין סיכוי. לכם עשיתי כל מצדקי שלא תסמכו עלי, ותבטחו רק בהקב"ה ואז זכינו לנס שלא כדרך הטבע.

אברהם אבינו בדרך הטבע אינו יכול לזכות לבנים. ה'טבע' הוא השונא הגדול של אברהם אבינו; אבל עדיין יש סיכוי קלוש שאולי בכל זאת... באיזושהי דרך יוכל לזכות לבנים, אומר לו הקב"ה "לך מארצך" והדרך ממעטת את הפו"ר, ואז נעלם גם הסיכוי הקלוש האחרון שאולי קיים שאברהם יזכה לבנים בדרך הטבע, וכאשר אין סיכוי כלל לבנים בדרך הטבע – סומכים לגמרי על הקב"ה ויכולה לחול הברכה של "לך לך" – שההליכה לשם תהיה סיבה לבנים.

חבר שלי מלומדי ישיבת מיר היה חייב 32,000 דולר לגמ"ח, בסייעתא דשמיא הצליח לגייס את הסכום עד שלילה לפני תאריך הפרעון כבר בישר לאשתו שב"ה יש לו את כל הסכום. באותו בוקר הוא גם היה זקוק לקנות זוג נעליים. לא היו לו את ה-300 השקלים שהיה זקוק לשם קניית הנעליים, אבל אמר לעצמו שמסתמא יוכל למצוא אחד מאלפי הלומדים בישיבת מיר שילווח לו סכום צנוע זה... הסתובב מאחד לשני ואף אחד לא הלווה לו, זה לא היה לו וזה לא מסתדר לו וכו'. ויהי לפלא! 32,000 דולר הוא השיג, ו-300 שקלים לא השיג... הוא סיפר את הדבר לרבו. כשחיוך גדול נסוך על פניו הסביר לו רבו: הבן נא! פשוט הוא מאוד! 32,000 דולר ידעת שאין לך סיכוי להשיג... וסמכת לגמרי על הקב"ה. 300 השקלים חשבת שתוכל להשיג לבד... לא הסתמכת לגמרי על הקב"ה; אמר לך הקב"ה בוא נראה אותך...

ואת הנפש אשר עשו בחרן (יב, ה)

ורש"י מביא שאברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים וכו', והנה לא מצינו שנשאר משהו מכל אותם מגוירים ובמה זה נקרא "אשר עשו" אם לא נשאר מזה כלום? הגרא"ל שטיינמן זצ"ל נשאל פעם על ידי הגאון ר' יצחק זילברשטיין שיכלחט"א אודות העובדה שהרבה פעמים קורה בארגוני הקירוב שמשקיעים שעות רבות לקרב יהודי ולבסוף הוא לא מתקדם, איזה תועלת יש בזה. והוא השיב והעלה את השאלה הנ"ל וביארה במשל: משל לאדם שראה חבירו נקלע למערבולת בים ועומד לטבוע וקפץ פנימה למים והציל את חייו, ולמחרת הלך אותו חבר שוב לים ושוב נקלע למערבולת ולבסוף טבע, וכי לא מגיע למי שהצילו אמש פרס ואות הוקרה על שהצילו ממות? ואף על פי שאותו חבר מת למחרת?... אבל סוף סוף ביום האתמול הוא נתן לו עוד חיים!! כך אברהם ושרה בזה שקרבו את אותם אנשים תחת כנפי השכינה הם נתנו "חיים" לאותם אנשים.

ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובוזה (יג, ב) האדמו"ר ר' חיים מאיר מוויזניץ זצ"ל היה אומר: "כבד מאד במקנה בכסף ובוזה". כסף זהב – שכל בני האדם ששים בבואם ומנסים להעמיס על עצמם כמה שיותר, לאברהם לא היה אלא נטל מכביד ומעיק... "כבד מאד" – זה הכביד עליו מאד. (הגאון רבי חיים ברוך נבנאל שליט"א, גליון א ישיבישער חומש)

ויאמר ה' אל אברם לך מארצך וגו' (יב, א)

שואל האור החיים הקדוש: הלא הקב"ה מבטיח לאברהם בענין זה הבטחות גדולות ויקרות, של זרע, שם וממון. אם כך, מהו הניסיון בציווי "לך לך" – הלא אפילו קל שבקלים יעשה זאת? ומשיב: אכן אברהם עשה את הדבר בגלל ציווי השם, ולא בגלל הברכות. הנה על הציווי נאמר "ויאמר ה' אל אברהם", ואילו על המעשה עצמו "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" (שם, יד), ולא נאמר "כאשר אמר". וכידוע 'אמירה' – רכה היא, ודיבור – על דבר קשה הוא. השם אמר זאת לאברהם ב'אמירה' לטובתו, כפי שאומר רש"י: "ויאמר ה' אל אברם לך לך – להנאתך ולטובתך", ואולם אברהם עשה זאת מצד הדיבור והציווי האלוקי, ולא בעבור הברכות. (שלמי שלמה)

וברש"י: לא גלה לו מיד, כדי לחבבה בעיניו, ולתת לו שכר על כל דבור ודבור. ובמדרש (ב"ר פל"ט אות ט) כתוב בלשון "ליתן לו שכר על כל פסיעה ופסיעה". ויש לתמוה, מה טעם אם היה מגלה לו הקב"ה את היעד עליו ללכת – לארץ ישראל, לא היה מקבל שכר פסיעות, הרי סוף כל סוף הלך? ושמעתי מהגרי"ד סולובייצ'יק זצ"ל בשם מרנא ר' ברוך בער זצ"ל: אם היה מגלה לו את הארץ – המצוה היתה להיות בארץ ישראל; וההליכה לא היתה אלא 'הכשר' מצוה, על הכשר מצוה לא שייך הענין של שכר פסיעות. משא"כ כעת שלא גילה לו להיכן עליו ללכת, אם כן המצוה היא 'ההליכה' עצמה, ויטול שכר על כל פסיעה ופסיעה.

שם. וברש"י לך לך. להנאתך ולטובתך, ושם אעשך לגוי גדול וכאן אי אתה יזכה לבנים. ע"כ. כלומר בגלל שתלך לשם יהיה לך. ההליכה לשם היא הסיבה לזכות לבנים. ובהמשך כתב רש"י: ואעשך לגוי גדול. לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים, ממעטת פריה ורבייה, וממעטת את הממון, וממעטת את השם, לכך הוזקק לשלשה ברכות הללו, שהבטיחו על הבנים וכו'. כלומר למרות שההליכה היא סיבה למיעוט הבנים הוא יזכה לבנים. והוא פלא שבתחילה כתוב שההליכה היא הסיבה לבנים ולאחר מכן כתוב שההליכה היא הסיבה שלא יהיה בנים? מסופר על רופא אנגלי בשם ד"ר אדלר (בשעתו הגיע לארץ לטפל במרן הסטייפלר זצ"ל), שפעם הזעיקו אותו למקרה של "פיקוח נפש", הוא אמר להם: אני רק יאכל ארוחת בוקר ואגיע... זעקו לו "פיקוח נפש!!" אמר להם: נכון, אני יאכל לאחר מכן, אבל בדרך לרכב נעמד מול המראה והחל מסדר העניבה כיאה לתרבות האנגלית. שוב הרימו קול זעקה "פיקוח נפש!!" הוא הזדרז להיכנס לרכב ואף התניע את הרכב, אך לפתע יצא מן הרכב בבהלה חזרה הביתה... מה קרה? שכחתי משקפי שמש... בסופו של דבר לאחר כל העיכובים, הוא הגיע לבית החולה, נתן תרופה והכל הסתדר. לאחר מעשה שאלוהו בני המשפחה: למה עשית כאלו 'משחקים'? הרי מדובר היה ב"פיקוח נפש" ממש, וכל רגע היה קריטי? הוא השיב ואמר להם את הדברים הבאים: אני מכיר את החולה הזה ויודע את מצב מחלתו; בשעה שקראתן לי ואמרתן שהמקרה הוא מקרה של פיקוח נפש, ידעתי היטב שבדרך הטבע אין תרופה לחולי זה. בשביל שחולה זה יתרפא

כח ההרגל

אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך וחייתך נפשי בגללך (י"ב, ג) אנו מוצאים בפסוק זה, כי אברהם אבינו פונה אל שרה אשתו בלשון תחינה ובקשה, ומפציר בה כי תאמר למצרים שהינה אחותו, מבלי לחשוף את העובדה שהיא אשתו, שכן הוא חושש שמא אם ידעו המצרים ששרה נשואה לו – הם יהרגוהו בכדי ליטול אותה ממנו. ולכאורה, עלינו להבין: אם אכן מדובר בחשש של 'פיקוח נפש' – מדוע אברהם מבקש זאת בלשון 'תחינה' והפצרה? הלא לכאורה היה עליו להורות לשרה לנהוג כך – חד משמעית! תשובה לשאלתנו, נמצא בעקבות המעשה הבא: בדרך המובילה ל'סלוניקי', עיר הנמל של יון, נסע ביום מן הימים עגלון יהודי עם עגלתו הנוחה. לפתע, הבחין ביהודי בלתי מוכר העומד על אם הדרך ומנופף בידו נמרצות. משך אפוא העגלון ברסן הסוסים, עצר את עגלתו, ובירר למבוקשו של הזר – שאמר: "אולי תוכל לעזור לי, יהודי יקר? אני כבר שעות הולך בדרכים, רגלי כואבות, וכוחותי אזלו זה מכבר... אם תואיל להעלות אותי על עגלתך, ולקדם אותי בדרכי – יהיה זה חסד של ממש!". ואכן, מיודענו העגלון, נענה. את הדרך – היה עליו לעשות ממילא, ומדוע לא ירוויח מן הצד מצוה יקרה ששכרה בזה ובבא? לאחר שבירר את מחוז חפצו של הזר, ונענה כי הלה צריך להגיע לכפר הסמוך לסלוניקי – הזמינו לעלות אל עגלתו, הניף את שוטו, והמשיך בדרכו. דא עקא, שלאחר מספר שעות, הרגיש מיודענו העגלון כי כוחותיהם של סוסיו הולכים ואוזלים. הם שירכו את צעדיהם בלאות, וניכר היה כי לא יוכלו להמשיך כך עוד זמן רב. משום כך, החליט להכנס אל פונדק דרכים סמוך, כאשר הוא מותיר את העגלה והסוסים בפתח בית האכסניה, כמקובל, ונכנס פנימה עם האורח, אותו הזמין לסעוד עמו ואף להשאר ללון במקום על חשבוננו, על מנת שיוכלו להמשיך בדרכם למחרת, השכם בבוקר. אלא שבבוקר המחרת, כאשר פקח את עיניו, ציפתה לו הפתעה בלתי נעימה בעליל. לאזניו הגיעו קולות שיחה, שהתנהלה בין האורח אותו ציף למסעו בטוב ליבו, כשהוא מורה לבעל האכסניה להכין את סוסיו ואת עגלתו בהקדם, בכדי שיוכל לצאת לדרך אשר אצה לו עד מאד... כשקורי שינה עדיין מעטרים את עיניו – מיהר מיודענו העגלון לצאת את החדר, ואז, לחדרתו, פנה אליו הנוסע ואמר: "התלבש מהר... עלינו להמשיך במסע! סוסי כבר נחו די והותר, ואפשר לצאת לדרך!". "סוסיך? הלא אלו סוסי שלי הרתומים לעגלתי מימים ימימה!" קרא העגלון, אולם האורח המהופף לא התבייש להתריס בפניו: "שקרן שכמותך! אני חסתי עליך והעליתי אותך אל עגלתי חנים אין כסף, ואתה עוד מעז לשקר ולטעון לבעלות על סוסי ועגלתי?". העגלון הנבוך וחסר האונים, לא ידע את נפשו. מה יעשה? כיצד יוכיח את צדקתו? אולם אז – פנה בעל האכסניה אל שני הניצים ואמר להם: "יודעים אתם? בסלוניקי – מתגורר החכם היהודי רבי יעקב קובו, והוא, בחכמתו, בודאי ידע להוציא את משפטכם לאור!". ההצעה התקבלה על דעתם של השנים, שכן טובה ממנה לא נמצאה. עד מהרה שמו את פעמיהם אל סלוניקי, היישר לביתו של רבי יעקב, שאכן, פקחותו היתה לשם דבר, ומכל קצוות המדינה היו באים אליו יהודים וגויים כאחת, בכדי שיכריע בויכוחים שונים שהתגלעו ביניהם מעת לעת. כאשר הגיעו אל ביתו של רבי יעקב, הקשיב הצדיק לטענותיהם בסבלנות רבה. למעשה, שניהם טענו את אותה טענה בדיוק: כל אחד מהם סיפר כי העלה את משנהו על עגלתו בטוב ליבו, וכעת הלה מבקש לעושקו וליטול את ממונו במרמה... לאחר ששמע רבי יעקב את טענותיהם של הצדדים, הורה להם לצאת אל החדר הסמוך ולהמתין שם מעט עד שיתיישב בדבר ויכריע בדינם. בקוצר רוח המתינו שני היהודים לפסק דינו של הרב, אולם ההמתנה התארכה והתארכה, הרבה מעבר למצופה... רק לאחר שעה ארוכה הופיעה בפתח החדר דמותו של הרב, שקרא: "העגלון יגש ראשון אל חדרי!". לשמע הקריאה, מיהר העגלון האמיתי לקום ממקומו ולגשת אל הרב, כאשר רק לאחר שניות ספורות – התעשת גם הנוסע וקם בעקבותיו. כעת, פנה רבי יעקב אל השנים ואמר: "נראה לי, שכעת ברור לכולנו מי הוא העגלון האמיתי... זה שקם מיד כאשר קראתי לו! יהודי זה, הינו עגלון מימים ימימה, והוא רגיל לענות לתואר 'עגלון'... לעומתו, אתה" אמר בפנותו אל הנוסע הרמאי, "מעולם לא היית עגלון, ועל כן חלפו שניות ארוכות עד שהתעשתת והבנת כי עליך לקום ממקומך... אין לי אלא להכריע ולפסוק בבירור כי העגלה שייכת למי שהוכיח כי הינו בעליה האמיתיים, ואילו אתה, בוש והכלם על שביקשת לשלוח יד ברכושו של רעך!" סיים הרב ונעץ מבט מצמית בנוסע השפל. ואנו על פי דרכנו למדנו, כי קשה מאד לאדם לשנות את הרגלו ואת תפיסתו ביחס לעצמו... מי שרגיל להקרא 'עגלון' – יענה לשם זה מיד, בעוד מי שלא התרגל לכך מעודו – לא יגיב באופן טבעי כאשר יכנוהו בתואר זה. ומכאן, לשאלתנו, עליה משיב היה הגאון רבי איצ'לה מוולאז'ין ואומר כך: אברהם אבינו אכן היה יכול לדרוש משרה כי תציג את עצמה כאחותו כאשר יגיעו מצריימה – שכן פיקוח נפש היה בדבר, אולם התועלת שבכך – היתה מוגבלת: ניתן היה לשער, שמאחר ואינה רגילה להציג את עצמה באופן זה – הרי שכאשר יפנו אליה וישאלו לזהותה, היא תאמר מתוך הרגל כי הינה אשתו של אברהם! לפיכך, כבר בהיותם בדרך, ביקש אברהם משרה כי תתחיל להתרגל להציג את עצמה כאחותו בכדי שבבואה למצרים – כבר תתרגל ל'תואר' זה, ולא תתבלבל מתוך הרגל חלילה... אכן, בשעה זו – עדיין לא היה משום פיקוח נפש בבקשתו של אברהם, שכן לעת עתה טרם נשקפה לו כל סכנה, ולכן לא היה ביכולתו לדרוש משרה שתמלא את בקשתו – אלא רק להפציר בה בלשון 'נא'... (מתוך "ללמדך" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

השאלתי לחבר כרטיס זכרון – האם מותר לו להחזיר לי כרטיס אחר יקר יותר?

שאלה: חברי בקש ממני בדחיפות כרטיס זכרון כדי לצלם ארוע, ונתתי לו, ובשעה שנתתי לו היו שתי אפשרויות להחזיר: או להעביר את התמונות ולהחזיר לי את הכרטיס שלי, או שישאיר אצלו את הכרטיס ויחזיר לי כרטיס אחר. בסופו של דבר העדיף החבר להשאיר אצלו את הכרטיס וקנה לי כרטיס יקר יותר. האם מותר לי לקבלו? תשובה: יש להבדיל בין שתי הנתיבות, שאם נותן כרטיס על דעת שיחזיר כרטיס אחר, הרי זו הלוואה ואסור להחזיר יותר טוב משום ריבית, מה שאין כן באופן שההסכם היה להחזיר את הכרטיס בעצמו, הרי זו השאלה ומותר לו לתת תוספת, כי אין איסור ריבית בהשאלה. בנדון שלנו שלא פירש כיצד יחזיר, יש לאסור, ע"פ המבואר ב"ד" ס' קע"ו שאם משכיר כלי באופן שהשוכר רשאי להחזירו או להוציאו ולהחזיר אחר תמורתו, אזי אם הכלי הוא דבר שאין בו פחת אסור לשלם עליו שכירות. לכן בכרטיס זכרון שאין בו פחת אסור לתת תוספת. (הרה"ג רבי מרדכי הלוי שורוצבורד שליט"א)

חידה שבועית

מה צולח רץ אחרי שפוא יורי, ויורי רץ אחרי שפוא צולח?

תשובה לחידה: נשימה. תשובה לחידה פר"ש: השדים שהם יצורים בלתי נראים נכנסו אף הם לתיבה (רש"י ו"ט) **שם הווכה:** יעקב גולדשטיין נ"י

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות גרוסמן להולדת הבן משפחות פינר – ויזנו להולדת הבת הנכדה
גני הדר-עמישב: משפחות מג'נאי – אברהמי להולדת הבן הנכד משפחת כהן להולדת הבן משפחות בוקובסקי - לוינשטיין להולדת הבת הנכדה

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
 מינהל שירותי קהילה

